

SUOMEN AKATEMIA
HALLITUS

TUTKIMUSRAHOITUSPÄÄTÖSTEN PERUSTEET
VUONNA 2009

10. kesäkuuta 2008

SISÄLTÖ

1. RAHOITUSPERUSTEET	4
1.1. Taloudellinen perusta	
1.2. Rahoittajayhteistyö	
1.3. Hakuajat	
1.4. Rahoituksen hakija	
1.5. Rahoituksen myöntämisen ja käytön yleiset edellytykset ja ehdot	
1.6. Rahoituspäätöstä koskevat muutokset	
1.7. Immateriaalioikeudet	
1.8. Tiedonhallinta ja julkaiseminen	
1.9. Muita periaatteita ja suosituksia	
2. HAKEMUSTEN ARVIOINTI	8
2.1. Arvioinnin periaatteet	
2.2. Arviointimenettely	
3. RAHOITUSMUODOT	11
3.1. TUTKIMUSVIRAT	11
3.1.1. Akatemiaprofessorin virat	
3.1.2. Akatemiatutkijan virat	
3.1.3. Virkaan uudelleen nimittäminen ja virkakauden pidennys	
3.2. TUTKIMUSHANKERAHOITUS	12
3.2.1. Yleiset tutkimusmäärärahat	
3.2.2. Varttuneen tutkijan palkkaus	
3.3. OHJELMARAHOITUS	13
3.3.1. Kansallinen tutkimuksen huippuyksikköohjelma	
3.3.2. Tutkimusohjelmat	
3.4. TUTKIJANKOULUTUS	15
3.4.1. Tutkijakoulut , tuki tutkijakouluille ja valtakunnalliset tutkijankoulutuskurssit	
3.4.2. Tutkijatohtorin projekti	
3.4.3. Tutkijankoulutus ja tutkijoiden työskentely ulkomailla	
3.4.4. Työelämässä olevien henkilöiden jatkokoulutus	

3.5. KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ	18
3.5.1. Kahdenväliset yhteistyösopimukset	
3.5.2. Kansainvälisten yhteishankkeiden valmistelu	
3.6. MUU TUTKIMUSRAHOITUS	19
3.6.1. Finland Distinguished Professor Programme	
3.6.2. Tutkijoiden liikkuvuus työelämässä	
3.6.3. Tiedeakatemit ja tiedepoliittiset yhdistykset	
4. RAPORTOINTI	20
5. OHJEIDEN TAUSTAA	21
LIITETAULUKOT	22
1. Kuukausiapurahan ohjeellinen suuruus euroina	
2. Suomessa työskentelevien ulkomaisten tutkijoiden apurahat	

1. RAHOITUSPERUSTEET

Suomen Akatemian keskeisenä tehtävänä on korkeatasoisen tieteellisen tutkimuksen rahoittaminen. Tätä tarkoitusta varten Akatemialla on erilaisia rahoitusmuotoja, jotka ovat Akatemian hallituksen, tieteellisten toimikuntien ja Akatemian hallituksen asettamien jaostojen käytössä. Eräät rahoitusmuodot ovat toimikuntakohtaisia. Rahoituspäätökset perustuvat hakemuksiin. Akatemia asettaa tavoitteita myöntämälleen rahoitukselle sekä seuraa niiden toteutumista.

1.1. Taloudellinen perusta

Valtion talousarviossa Akatemialle osoitetaan valtuutta, joka oikeuttaa Akatemian sitoutumaan monivuotisiin tutkimusrahoituspäätöksiin. Talousarviossa Akatemialle myönnetään määrärahat talousarviovuoden ja aikaisempien vuosien valtuuksien käytöstä aiheutuviin menoihin. Lisäksi talousarvioon sisältyy määräraha tutkimusvirkoihin ja hallintoviraston toimintaan sekä kansainvälisten organisaatioiden jäsenmaksuihin.

Akatemian hallitus osoittaa toimikuntien ja jaostojen käyttöön voimavarat. Rahoituspäätöstä tehdessään jaosto toteaa, minkä toimikunnan ja hallintoviraston yksikön vastuualueelle hanke kuuluu.

1.2. Rahoittajayhteistyö

Tutkimusrahoituksessa Akatemia harjoittaa yhteistyötä yliopistojen, tutkimuslaitosten, koti- ja ulkomaisten rahoittajien sekä muiden toimijoiden kanssa. Erityisesti ohjelmärahoituksessa eli tutkimusohjelmien ja tutkimuksen huippuyksiköiden osalta pyrkimyksenä on, että hankkeiden rahoituksessa on mukana Akatemian ulkopuolisia tahoja.

Sopimus pohjaisessa rahoittajayhteistyössä vastuut varmistetaan Akatemian, hankkeen tai yksikön vastuullisen johtajan ja ao. yliopiston tai tutkimuslaitoksen sekä muiden rahoittajien yhteisellä sopimuksella.

1.3. Hakuajat

Suomen Akatemialla on kaksi tutkimusrahoituksen hakuaikaa, toinen tammikuussa ja toinen lokakuussa. Tutkimusvirat ja määrärahat rahoitusmuodoittain julistetaan määräaikana haettaviksi sen mukaan kuin hallintovirasto päättää. Tutkimusohjelmien ja tutkijakoulujen hakuajat voivat poiketa yleisistä hakuajoista, samoin kaksivaiheisena toteutettavat haut sekä kansainväliseen tai kansalliseen tutkimusyhteistyöhön liittyvät hakuajat. Ilmoitetut hakujen päättymisajankohdat ovat ehdottomia.

1.4. Rahoituksen hakija

Akatemian rahoitusta hakevan tutkimushankkeen vastuullisen johtajan tulee olla väitellyt tutkija tai professorin tai dosentin tasoinen tutkija, ellei rahoitusmuodotain tässä päätöksessä ole muuta mainittu tai asetuksessa säädetty tai johtosäännössä määrätty. Joissain rahoitusmuodoissa hakijana voi olla myös yliopisto tai tutkimuslaitos.

Yleisessä tutkimusmäärärahan haussa ja tutkimusohjelman haussa hakijana voi olla eri suorituspaikoissa yhteisen tutkimussuunnitelman mukaan toimivien tutkimushankkeiden yhteenliittymä, konsortio. Konsortion mahdollisen aihakemuksen sekä konsortion yhteisen tutkimus- ja rahoitussuunnitelman sisältävän varsinaisen hakemuksen jättää konsortion johtaja. Lisäksi konsortion osahankkeiden johtajat jättävät omat yhteistä tutkimussuunnitelmaa täsmentävät hakemuksensa, joissa esittävät rahoitustarpeensa. Konsortion hakemukset käsitellään kokonaisuutena ja siitä tehdään päätös yhdessä toimikunnassa tai jaostossa.

Tutkimuksen huippuyksikön vastuullinen johtaja tai muu huippuyksikköön kiinteästi kuuluva tutkija ei voi olla hakijana yleisen tutkimusmäärärahan haussa.

Eläkkeellä olevalle tutkijalle voidaan myöntää rahoitusta samoin perustein kuin muille tutkijoille, ei kuitenkaan omaa palkkaa tai henkilökohtaista apurahaa varten.

Akatemian tutkimusrahoituksen myöntömenettelyssä noudatetaan valtionavustuslakia silloin, kun rahoituksen hakijana tai saajana on muu kuin valtion organisaatio, esimerkiksi kunta, kuntayhtymä, yhdistys, yritys, säätiö, ulkomainen organisaatio tai yksityinen henkilö. Lisäksi rahoitukseen, jolla on kytkentä yritystoimintaan, noudatetaan kilpailun vääristämistä ehkäiseviä ja kiellettyjä valtiontukia koskevia EU:n säädöksiä.

1.5. Rahoituksen myöntämisen ja käytön yleiset edellytykset ja ehdot

Suomen Akatemia rahoittaa tutkimushankkeita vain silloin, kun tutkimuksen suorituspaikka takaa hankkeen toteuttamisen perusedellytykset. Nämä määräytyvät tutkimuksen luonteen perusteella, mutta tavanomaiset perusedellytykset ovat samat kuin laitoksen muilla tutkijoilla eli työskentely- ja laboratoriotilat, laitteet (ml. atk), tietoliikenne-, puhelin-, posti-, kopiointi- ja kirjastopalvelujen käyttömahdollisuus.

Rahoitukseen sisällytetään hankkeesta riippuen palkat ja palkkiot, henkilöstösivukulut, apurahat, matkakulut, laitekulut, kulut seminaarien järjestämiseen, ulkomaisen tutkijan kutsumisesta aiheutuvat kulut ja muut tutkimushankkeen toteutuksesta aiheutuvat välittömät kustannukset. Myös arvonlisävero maksetaan myönnetystä määrärahasta.

Rahoitus osoitetaan tutkijan taustaorganisaatiolle, joka voi olla muukin kuin suorituspaikka. Apuraha voidaan osoittaa myös suoraan ao. henkilölle. Tutkimusvirkoihin liittyvä rahoitus osoitetaan siihen suorituspaikkaan, jossa tutkija työskentelee. Tutki-

mushankkeen vastuullinen johtaja on ensisijaisesti vastuussa hankkeen toteuttamisesta ja rahoitussuunnitelman noudattamisesta.

Palkkakuluja sisältäviin määräraha- ja virkapäätöksiin sisällytetään 12,5%:n suuruinen yleiskustannusosuus sen mukaan kuin hallintovirasto päättää. Yleiskustannusosuus on lähtökohtaisesti tarkoitettu tutkimuksen perusedellytysten rahoittamiseen.

Yleiskustannusosuutta lukuun ottamatta Akatemian tutkimusrahoitusta ei saa käyttää tutkimuksen välillisiin kustannuksiin. Akatemian myöntämää rahoitusta ei myöskään saa käyttää lisäpalkan maksamiseen tai patentointikuluihin.

Tutkimusrahoituspäätökset tehdään tutkimushankkeen toteutusta parhaiten tukevalta tavalla. Kaikki tutkimushankkeen määrärahatarpeet pyritään käsittelemään saman päätöksen yhteydessä. Toimikunta tai jaosto voi asettaa rahoitukselle ehtoja. Hankkeelle ei yleensä myönnetä lisärahoitusta rahoituskaudelle.

Rahoitus myönnetään kokonaissummana, jota ei saa ylittää.

Määrärahojen laskentaperusteet ja vuosieräjaottelu merkitään tutkijalle lähetettävään päätösilmoitukseen; laskentaperusteiden tulee olla mahdollisimman realistisia sekä vuosierien että käyttötarkoitusten suhteen. Kokonaissummaa ja apurahoja lukuun ottamatta kustannuserittely ei ole sitova, mutta hankkeen vastuullisen johtajan tulee pyrkiä noudattamaan määrärahan vuosieriä. Akatemian hallintovirasto voi asettaa rahoitukselle vuosierien budjetointiin liittyviä ehtoja.

Suomen Akatemian tutkimusmäärärahalla palkattavan henkilöstön tulee olla palvelussuhteessa. Palvelussuhteen keston tulee olla vähintään rahoituskauden mittainen, ellei tutkimushankkeen toteuttamiseen liittyvä erityinen syy edellytä lyhyempää palvelussuhdetta.

Apurahaa maksetaan yleensä vain työskentelyyn tai opiskeluun ulkomailla sekä ulkomaisen tutkijan korkeintaan vuoden mittaiseen tutkimusvierailuun Suomessa.

1.6. Rahoituspäätöstä koskevat muutokset

Rahoituskausi merkitään yleensä päättyväksi kalenterivuoden lopussa. Rahoituskautta voidaan hakemuksesta pidentää vain erityisestä syystä, kuten hankkeessa työskentelevän tutkijan äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaan taikka varusmies- tai siviilipalvelun tai pitkäaikaisen sairauden johdosta silloin, kun tutkijalle ei ole otettu sijaista ja kun henkilö palaa tutkimushankkeeseen työskentelemään Akatemian rahoituksella; tällöin hankkeelle voidaan myös myöntää lisärahoitusta tutkijan äitiysvapaan takia. Hoitovapaan perusteella rahoituskautta voidaan pidentää enintään vuodella.

Rahan käyttämättä jääminen ei ole peruste rahoituskauden jatkamiselle. Rahoitusta koskeviin asioihin ei voi hakea muutosta rahoituksen voimassaoloajan päätyttyä.

Akatemia voi antaa luvan tutkimuksen suorituspaikan muuttamiseen. Tällaisen hakemuksen tekee hankkeen vastuullinen johtaja yhdessä uuden suorituspaikan kanssa; hakemukseen tulee sisältyä alkuperäisen suorituspaikan lausunto siirrosta. Akatemia voi myös perustellun hakemuksen nojalla antaa luvan tutkimushankkeen vastuullisen johtajan vaihtamiseen.

Rahoituksen saajan siirtyessä rahoituskauden aikana ulkomaille toiseen tutkimuksen suorituspaikkaan, rahoituksen siirtymisestä neuvotellaan tapauskohtaisesti Akatemian, ulkomaisen suorituspaikan ja kotimaisen suorituspaikan kesken.

1.7. Immateriaalioikeudet

Suomen Akatemia edellyttää, että rahoituksen saaja sopii rahoitettavan hankkeen tulosten omistus- ja käyttöoikeuksista hankkeen muiden osapuolten kanssa. Sopimukset on tehtävä kirjallisesti ja mahdollisimman pian rahoituspäätöksen jälkeen.

Niissä tutkimuksen suorituspaikoissa, joissa sovelletaan korkeakoulueksintölakia, katsotaan Akatemian rahoittama tutkimus, myös Akatemian virkatutkijoiden tekemä, lain tarkoittamaksi sopimustutkimukseksi. Tämän mukaisesti korkeakouluilla on ensisijainen oikeus tutkimuksessa syntyneisiin keksintöihin.

Muissa suorituspaikoissa työskenteleviin tutkijoihin sovelletaan työsuhdeeksintölakia. Akatemia siirtää kaikki tämän lain mukaiset työnantajan oikeutensa ja velvollisuutensa tutkimuksen suorituspaikalle.

1.8. Tiedonhallinta ja julkaiseminen

Akatemialle tehtävään tutkimusrahoitushakemukseen tulee sisältyä tutkimushankkeen tiedonhallintasuunnitelma, jossa kerrotaan, miten tutkimushanke aikoo hankkia ja käyttää tietoaineistoja sekä miten tutkimushankkeen tuottamia tietoaineistoja aiotaan säilyttää ja niiden myöhempi käyttö mahdollistaa.

On suositeltavaa, että Akatemian rahoittamat tutkijat julkaisevat tutkimusartikkelinsa internet-tietoverkon avoimissa tiedejulkaisuissa silloin, kun alalla on valittavissa perinteisiin tilausmaksullisiin lehtiin verrattuna vähintään samantasoisia sähköisessä muodossa olevia tieteellisiä julkaisuja.

On suositeltavaa, että Akatemian rahoittamat tutkimushankkeet luovuttavat hanketta varten kokoamansa yhteiskuntatieteellisen aineiston Tampereen yliopistossa sijaitsevan yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston (FSD) käyttöön. Luovutus tapahtuu mahdollisimman pian Akatemian rahoituksen päättymisen jälkeen. Aineiston vastaanottamisesta päättää tietoarkisto.

Akatemian rahoittamien tutkimushankkeiden tulee aina tieteellisissä julkaisuissaan mainita, että tutkimus on toteutettu Suomen Akatemian rahoituksella.

1.9. Muita periaatteita ja suosituksia

Toimikunta voi päättää rahoituksen suuntaamisesta ennalta määritellylle alalle, teemaan tai tarkoitukseen. Tällöin esimerkiksi tutkimusmäärärahoja tai virkoja osoitetaan tavoitteellisesti, määräajaksi ja kertaluonteisesti toimikunnan etukäteen päättämälle ja ilmoittamalle alalle. Rahoituksen suuntaaminen voidaan toteuttaa yhdessä muiden toimikuntien tai muiden suomalaisten tai ulkomaisten rahoittajien kanssa. Sillä voidaan myös osallistua muiden organisaatioiden koordinoimiin tutkimusohjelmiin. Rahoituspäätökset tekee asianomainen toimikunta. Hankkeiden päätyttyä rahoituksen suuntaamisen tulokset ja lisäarvo arvioidaan.

Tutkimusmäärärahoilla rahoitettavan tutkimushankkeen vastuullisen johtajan palkkaukseen voidaan erityisestä syystä, esimerkiksi ulkomailta paluun yhteydessä, myöntää enintään vuoden rahoitus. Rahoitusta vastuullisen johtajan palkkaukseen ei myönnetä, jos hänellä on muu palvelussuhde. Tutkimushankkeen johtamisesta ei makseta palkkaa tai palkkiota Akatemian määrärahoista.

Yliopistoille suositellaan, että Akatemian tutkimusmäärärahoilla palkattujen väitelleiden tutkijoiden työtehtäviin sisällytetään opetuksen antamista Akatemian hallituksen hyväksymän periaatepäätöksen mukaisesti.

2. HAKEMUSTEN ARVIOINTI

2.1. Arvioinnin periaatteet

Suomen Akatemian tutkimusrahoitus suunnataan kilpailuun perustuen parhaille tutkijoille ja tutkimusryhmille sekä lupaavimmille nuorille tutkijoille tieteellisesti kunnianhimoisten hankkeiden toteuttamiseen. Rahoituspäätökset perustuvat tutkimussuunnitelman ja hakijan tieteellisten ansioiden arviointiin. Rahoitus myönnetään määräajaksi.

Akatemia soveltaa rahoituskohteidensa valinnassa seuraavia arviointiperusteita:

- Tutkimussuunnitelman tieteellinen laatu ja innovatiivisuus
- Hakijan/tutkimusryhmän pätevyys
- Tutkimussuunnitelman toteuttamiskelpoisuus
- Tutkimuksen kansainväliset ja kansalliset yhteistyösuhteet sekä tutkijoiden liikkuvuus
- Tutkimushankkeen merkitys ammattimaisen tutkijan uran edistämiseksi

Lisäksi, tutkimushankkeesta riippuen, arvioidaan tutkimuksen merkitys ja vaikuttavuus yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kannalta. Lähtökohtana on, että rahoitettava hanke palvelee suomalaista tutkimusta, yhteiskuntaa tai kansainvälistä yhteistyötä.

Korkeaan tavoitetasoon ja uusiin avauksiin pyrkiviin tutkimushankkeisiin sisältyy aina myös epäonnistumisen riski. Hakemuksia arvioitaessa sekä rahoituspäätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä tämä ei ole este myönteiselle päätökselle. Tavoitteena on, riskeistä tietoisena, antaa mahdollisuus tieteellisiin läpimurtoihin sekä lisätä tutkimuksen ja tieteen uusiutumiskykyä.

Rahoituspäätöksiä tehtäessä huomiota kiinnitetään myös muihin Akatemian hyväksymiin tutkimuspoliittisiin tavoitteisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi

- nuorten ja naisten tutkijanuran edistäminen,
- sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen tutkimuksessa,
- luovien tutkimusympäristöjen kehittäminen,
- tutkimuksen monitieteisyyden ja tieteidenvälisyyden edistäminen,
- tutkimuksen kansainvälistäminen,
- laajempien tutkimuskokonaisuuksien toteuttaminen,
- tutkimusohjelmien erityistavoitteet,
- huippuyksiköiden tukeminen ja
- strategisen huippuosaamisen keskittymiä palvelevan tutkimuksen edistäminen.

Rahoituspäätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä kiinnitetään huomiota hakijan tutkimusympäristön laatuun ja hankkeen tutkimusympäristöään vahvistavaan vaikutukseen. Huomiota kiinnitetään myös hankkeen vastuullisen johtajan taitoon ja kokeemukseen tutkimushankkeen johtamisessa. Samoin tulee ottaa huomioon hakijan käytössä oleva Suomen Akatemialta tai muualta saatu tutkimusrahoitus sekä se, miten hankkeen vastuullinen johtaja ja tutkimusryhmä ovat osoittaneet kykenevänsä hallitsemaan tutkimusvaroja.

Hakemuksista päätettäessä otetaan huomioon hyvään tieteelliseen käytäntöön sekä aineettomiin oikeuksiin liittyvät seikat. Vastuullisen tutkijan tulee tarvittaessa selvittää hakemuksensa tutkimussuunnitelmassa, miten tutkimushankkeessa on otettu huomioon eettiset kysymykset.

2.2. Arviointimenettely

Monivuotisista tutkimusmääräraha- tai virkahakemuksista pyydetään yleensä tieteellisen asiantuntijapaneelin kirjallinen lausunto tai vähintään kaksi ulkopuolista kirjallista arviointia henkilöiltä, jotka ovat arvostettuja tutkijoita alallansa. Paneeli antaa kustakin hakemuksesta yhden lausunnon.

Hakemusten arvioinnissa käytettävät asiantuntijat tai määräaikaiset paneelit hyväksyy ja arvioinnin pyytämättä jättämisestä päättää esittelystä toimikunnan puheenjohtaja, toimikunta tai jaosto erikseen tai tutkimusrahoituspäätöksen yhteydessä.

Ulkopuolista asiantuntijalausuntoa pyydetään yleisen tutkimusmäärärahan hakemuksista, tutkimusohjelmien varsinaisista hakemuksista, akatemiaturkijan virka- ja tutkimusmääräraha hakemuksista, akatemiaprofessorin virka- ja tutkimusmääräraha hakemuksista varsinaisessa haussa, tutkijatohtorin projektin hakemuksista, huippuyksikköohjelman hakemuksista, Finland Distinguished Professor -rahoitusohjelman varsinaisista hakemuksista sekä kahden tai useamman ulkomaisen rahoittajaorganisaation kanssa yhteisesti rahoitettavista hakemuksista, jos näin on sovittu.

Toimikunnan jäsen ei voi asiantuntijana antaa lausuntoa edellä mainituista hakemuksista eikä kuulua niitä käsittelevään paneeliin. Toimikunnan jäsenen tutkimusrahoitushakemuksesta pyydetään aina kaksi arviointia toimikunnan ulkopuolelta tai paneelin lausunto.

Mikäli perusteltuja syitä on, Akatemialle osoitetusta hakemuksesta ei tarvitse pyytää arviointia. Asiaa harkittaessa käytetään seuraavia perusteita:

- hakemus on myöhästynyt,
- hakemus on yhden täydennyspyynnön jälkeen olennaisilta osin puutteellinen,
- hakija tai hakemus ei täytä rahoitusmuodolle asetettuja pätevyys- tai muita keskeisiä vaatimuksia,
- hakemus kohdistuu tarkoitukseen, jota varten Akatemialla ei ole rahoitusmuotoa,
- hakemus ei kuulu asianomaiseen rahoitusmuotoon,
- tutkimusohjelmahakuun jätetty hakemus ei kuulu ohjelman piiriin,
- akatemiaturkijan virkahakemus ei kuulu toimikunnan toimialaan,
- tutkimuksen huippuyksikön johtaja hakee yleistä tutkimusmäärärahaa; tämä koskee pääsääntöisesti myös muuta huippuyksikköön kiinteästi kuuluvaa tutkijaa, tai
- jos on aivan ilmeistä, ettei hakija muusta syystä voi jätetyn hakemuksen perusteella saada rahoitusta.

Arviointia ei saa pyytää henkilöltä, joka on esteellinen. Esteellisyysperusteita ovat hakijan lähisukulaisuus tai se, että arvioija toimii hakijan esimiehenä, alaisena tai työn ohjaajana tai että hän on parhaillaan hakijana samaan virkaan kuin hakija tai hallintolain mukaan muutoin esteellinen. On myös vältettävä arvioinnin pyytämistä henkilöltä, jolla on ollut yhteisiä julkaisuja hakijan kanssa viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana. Mikäli asiantuntija itse hakee rahoitusta Akatemialta, ei hän siinä haussa voi toimia hakemusten arvioijana siinä toimikunnassa, jossa hänen hakemuksensa käsitellään. Yleensäkin arviointia ei saa pyytää henkilöltä, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa on jostakin syystä vaarantunut.

Akatemian tutkijanvirkahakemusten ja tutkimusmääräraha hakemusten arvioitsijoina käytetään pääosin ulkomaisia asiantuntijoita. Tämän takia hakemukset voidaan pyytää tehtäväksi englanninkielellä.

Arvioitsijoita valitessaan Suomen Akatemia pyrkii valitsemaan tehtävään tasapuolisesti miehiä ja naisia.

Ennen päätöksentekoa hakemukset voidaan käsitellä toimikuntien jäsenistä koostuvissa valmistelemissa ryhmissä, joihin voi, edellä mainituin esteellisyysvarauksin, kuulua myös Akatemian ulkopuolisia jäseniä. Valmistelevien ryhmien kokoonpanosta päättää asianomainen toimikunta.

3. RAHOITUSMUODOT

3.1. TUTKIMUSVIRAT

3.1.1. Akatemiaprofessorin virat

Akatemiaprofessorin virkaan voidaan nimittää henkilö, joka on osoittautunut eteväksi tutkijaksi ja jonka voidaan katsoa myötävaikuttavan tutkimuksen edistymiseen oman tieteenalansa piirissä. Virka on tarkoitettu huippututkijalle määräaikaiseen täysipäiväiseen tutkimustyöhön ja siihen liittyviin tehtäviin. Akatemiaprofessori toteuttaa omaa tutkimussuunnitelmaansa, johtaa tutkimusryhmänsä työtä ja antaa ohjausta nuorille tieteenharjoittajille. Akatemiaprofessorin työtehtäviin sisältyy myös oman alan opinnäytetöiden ohjausta sekä tutkimustyöhön liittyvää opetusta.

Virka täytetään toistaiseksi tai enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Toimikunta myöntää akatemiaprofessorille hakemuksesta tutkimusrahoitusta virkakaudelle. Nimityksen uudelle virkakaudelle voi saada erityisen tuloksellisen toiminnan ja kilpailukykyisen tutkimussuunnitelman perusteella.

3.1.2. Akatemiatutkijan virat

Akatemiatutkijan virka on tarkoitettu kokeneelle tutkijalle itsenäiseen tutkimussuunnitelman mukaiseen tieteelliseen työskentelyyn. Viran tarkoituksena on antaa määräaikainen mahdollisuus pätevöitymiseen ylimpiin tutkijan tehtäviin tai muihin asiantuntijatehtäviin. Virkaa täytettäessä edellytetään tohtorin tutkinnon jälkeen harjoitettua menestyksestä julkaisutoimintaa ja muuta tieteellistä työskentelyä. Akatemiatutkijan työtehtäviin sisältyy myös oman alan opinnäytetöiden ohjausta sekä tutkimustyöhön liittyvää opetusta.

Virka täytetään enintään viideksi vuodeksi. Viran saaneelle tutkijalle voidaan myöntää rahoitusta tutkimuskuluihin, kansainväliseen yhteistyöhön ja liikkuvuuteen sekä tutkimusryhmän perustamiseen sen perusteella, mitä hän virkaa hakiessaan on esittänyt. Nimityksen toiselle virkakaudelle voi saada vain erityisen tuloksellisen toiminnan ja kilpailukykyisen tutkimussuunnitelman perusteella.

Akatemiatutkijan virkojen täyttämisen yhteydessä tulee toimikunnan laatia muista parhaiten menestyneistä virkaa hakeneista henkilöistä lista, jonka osoittamassa järjestyksessä listalle kuuluville henkilöille tarjotaan viransijaisuuksia.

3.1.3. Virkaan uudelleen nimittäminen ja virkakauden pidennys

Kun Akatemian tutkimusvirassa oleva henkilö nimitetään toiseen valtion virkaan toistaiseksi, katsotaan hänet valtion virkamieslain nojalla eronneeksi Akatemian virasta uuden viran aloitusajankohdasta lukien ilman irtisanoutumista. Akatemia voi perustellusta syystä nimittää henkilön uudelleen Akatemian tutkimusvirkaan jäljellä olevaksi kaudeksi edellyttäen, että hän saa virkavapautta uudesta virastaan.

Jatkonimityksissä suositellaan noudatettavaksi seuraavia periaatteita: Akatemiaprofessorille tulisi hakemuksesta antaa uusi nimitys virkakautensa loppuun. Jos akatemiattutkija saa nimityksen professorin virkaan toistaiseksi, hänelle voidaan antaa jatkonimitys akatemiattutkijan virkaan enintään vuoden ajaksi; mikäli kysymys on lehtoraatista, jatkonimitys voidaan antaa enimmillään akatemiattutkijan virkakauden loppuun. Muissa tapauksissa jatkonimityksestä päätetään tapauskohtaisesti.

Tutkijan virkakauteen myönnetään pidennys kirjallisen hakemuksen perusteella äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaan ja varusmies- tai siviilipalvelun vuoksi myönnetyn virkavapauden kestoa vastaavaksi ajaksi. Hoitovapaan perusteella virkakautta voidaan pidentää enintään vuodella.

3.2. TUTKIMUSHANKERAHOITUS

3.2.1. Yleiset tutkimusmäärärahat

Tutkimushankkeiden rahoittamista varten yleisesti haettavissa olevat tutkimusmäärärahat ovat Akatemian keskeinen rahoitusmuoto, jolla edistetään tutkimuksen monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä tarjoamalla korkeatasoisille tutkijoille mahdollisuus tieteellisesti kunnianhimoiseen tutkimustyöhön. Tavoitteena on kansainvälisesti vertaillen mahdollisimman korkea tieteellinen taso ja siten tutkimuksen luovuuden, suorituskyvyn ja vaikuttavuuden vahvistaminen. Rahoituksen kohteena ovat varsinkin ryhmät, jotka koostuvat jo väitelleistä tutkijoista, mutta myös ryhmät, joissa on mukana väitöskirjan tekijöitä.

Tutkimushankkeisiin myönnetään rahoitusta niissä tarvittavan tieteellisen ja muun työvoiman palkkaamiseen, kansainvälisen yhteistyön kuluihin sekä tarvikkeiden ja tutkimusvälineiden hankintaan ja tutkimuksen muihin välittömiin kuluihin sekä yleiskustannusosuuteen. Rahoitukseen voi sisältyä myös matkamäärärahoja, tutkijakursien järjestämiskuluja, määrärahoja seminaareihin ja kielentarkastukseen, tukiryhmän kuluja sekä määrärahoja ulkomailta palaavan tutkijan työskentelyyn tutkimusryhmässä. Lisäksi hankkeeseen voidaan osoittaa apurahaa tutkijankoulutukseen ulkomailla tai ulkomaisen tutkijan enintään vuoden kestävään työskentelyyn tutkimusryhmässä. Hankkeisiin voidaan osoittaa myös muita tukimuotoja, kuten virkoja.

Tutkimushankkeen vastuullisen johtajan palkkaukseen voidaan erityisestä syystä, esimerkiksi ulkomailta paluun yhteydessä, myöntää enintään vuoden rahoitus. Edellytyksenä on, että asianomaisella ei ole muuta palvelussuhdetta.

Tutkimushankerahoitus mitoitetaan yleensä nelivuotiseksi.

Jos hakijalla on meneillään Akatemian yleisellä tutkimusmäärärahalta rahoitettu hanke, hänelle voidaan myöntää toinen yleisellä tutkimusmäärärahalta rahoitettava hanke vain erityisen painavasta syystä. Tämä koskee myös konsortion osahankkeiden hakijoita.

3.2.2. Varttuneen tutkijan palkkaus

Rahoitus on tarkoitettu professorin pätevyystasolla oleville tieteenharjoittajille suunnitelman mukaiseen täysipäiväiseen tutkimustyöhön ja tutkimustyön ohjaamiseen kotimaassa tai ulkomailla. Rahoitus myönnetään yleensä lukuvuodeksi, kuitenkin vähintään kuudeksi kuukaudeksi. Rahoituskauden aikana tutkija ei voi olla muussa päätoimisessa ansiotyössä. Vuoden mittaisen määrärahan mitoituserusteena ilman yleiskustannusosuutta on 103 000 euroa. Mikäli varttuneen tutkijan tehtävästä suorituspaikassa maksettava palkkausjärjestelmän mukainen palkka ylittää tämän summan, tulee suorituspaikan sitoutua maksamaan ylimenevä osuus palkasta.

Toimikunta voi myöntää varttuneelle tutkijalle määrärahaa tutkimuskuluihin kysymyksessä olevalle tutkimusjaksolle sen perusteella, mitä hän varttuneen tutkijan määrärahaa hakiessaan on esittänyt.

Siltä varalta, että varttuneen tutkijan määrärahan saanut henkilö ei ota vastaan saamaansa tutkijakautta, toimikunnan tulee laatia muista parhaiten menestyneistä hakijoista varahenkilölistaa, jonka osoittamassa järjestyksessä listalle kuuluvilla henkilöillä tarjotaan varttuneen tutkijan määrärahakautta.

Varttuneen tutkijan rahoitusta ei voida myöntää Akatemian hallituksen tai toimikunnan jäsenelle. Äskettäin professorin virkaan nimitetyille ei myönnetä varttuneen tutkijan määrärahaa. Samalle henkilölle myönnettävien varttuneen tutkijan kausien välillä tulee olla vähintään viisi vuotta. Akatemian tutkimusviran jatkeeksi myönnetään varttuneen tutkijan kausi vain erityisen painavasta syystä.

3.3. OHJELMARAOITUS

3.3.1. Kansallinen tutkimuksen huippuyksikköohjelma

Suomen Akatemia vastaa kansallisen tutkimuksen huippuyksikköstrategian toteuttamisesta ja ajan tasalla pitämisestä, valitsee tutkimuksen kansalliset huippuyksiköt sekä edistää kansallisten ja kansainvälisten huippuyksikköverkostojen muodostumista.

Huippuyksikkö on yhdestä tai useasta korkeatasoisesta tutkimusryhmästä muodostuva tutkimus- ja tutkijankoulutusyksikkö, joka on alansa kansainvälisessä kärjessä tai lähellä sitä. Yksiköllä on oltava selkeät yhteiset tutkimukselliset päämäärät sekä yhteinen johto. Huippuyksikkö voi olla yliopistossa, tutkimuslaitoksessa tai yksityisellä sektorilla toimiva yksikkö tai useissa eri organisaatioissa toimivien yksiköiden tai

ryhmien muodostama tiivis ja tarkoituksenmukainen yhteisesti johdettu kokonaisuus.

Huippuyksiköiden valintaa edeltää kaksivaiheinen haku. Ensimmäisessä vaiheessa Akatemia pyytää tutkijoilta yleisellä haulla aihakemukset. Akatemian pääjohtajan nimeämä ohjelmaryhmä tekee ehdotuksen yksiköistä, joilta pyydetään varsinaiset hakemukset. Ohjelmaryhmässä on edustus kaikista tieteellisistä toimikunnista ja sen toimintaan voi osallistua mahdollisten muiden rahoittajien edustajia joko jäsenenä tai asiantuntijoina.

Tutkimuksen huippuyksiköt valitsee Akatemian hallitus ohjelmaryhmän ehdotuksesta. Valinnat tehdään kansainvälisten arviointien ja tutkimuspoliittisten näkökohtien perusteella kuudeksi vuodeksi. Rahoituskausi jakaantuu kahteen osaan (3+3 vuotta). Huippuyksiköiden resursoinnista sekä sopijaosapuolten vastuista ja velvollisuuksista sovitaan yhdessä Akatemian, huippuyksiköiden, niiden taustaorganisaatioiden sekä mahdollisten muiden rahoittajien kanssa.

Tieteelliset toimikunnat asettavat kullekin huippuyksikölle tieteellisen tukiryhmän, jonka tehtävänä on, seurannan ohella, aloitteellisesti tukea ja edistää huippuyksikön tieteellistä toimintaa. Yksiköillä voi olla myös kokonaan tai osittain yhteisiä tukiryhmiä.

Huippuyksiköt raportoivat toiminnastaan Akatemialle erikseen annettavien ohjeiden mukaisesti. Tieteelliset tukiryhmät raportoivat Akatemialle huippuyksiköiden toiminnasta. Jos kolmannen toimintavuoden aikana todetaan, että yksikön toiminta ei vastaa tavoitteita, sille annetaan mahdollisuus korjata havaitut ongelmat. Ellei yksikkö tässä onnistu, se menettää huippuyksikköasemansa ja sen sopimus pohjainen rahoitus lopetetaan hallitusti.

Huippuyksikköohjelma arvioidaan Akatemian rahoituksen päätyttyä.

3.3.2. Tutkimusohjelmat

Tutkimusohjelma on aiheeltaan tai ongelmanasettelultaan etukäteen rajattu, määräaikainen ja johdettu monitieteinen tutkimushankekokonaisuus. Päätökset ohjelmien käynnistämisestä ja käynnissä olevien ohjelmien mahdollisesta jatkamisesta tekee Akatemian hallitus kerran vuodessa. Päätöksiä tehdessään hallitus arvioi ohjelman tavoitteita, edellytyksiä ja yhteistyömuotoja. Ohjelmien rahoitus mitoitetaan yleensä vähintään neljälle vuodelle.

Tutkimusohjelmien lähtökohdat voivat olla tiede- tai yhteiskuntaperusteisia, tai molempia. Ohjelmilla on yleisiä tiedepoliittisia tavoitteita sekä ohjelmakohtaisia tavoitteita. Yleisiä tiedepoliittisia tavoitteita ovat esimerkiksi tutkimusosaamisen vahvistaminen, tutkimusympäristöjen kehittäminen, hajallaan olevan tutkimuskapasiteetin kokoaminen, tieteiden välisen yhteistyön lisääminen sekä tutkijoiden, rahoittajien ja hyödyntäjien välisen yhteistyön kehittäminen.

Tutkimusohjelmilla pyritään saavuttamaan merkittävää lisäarvoa hankekohtaiseen rahoitukseen verrattuna. Ohjelmilla on keskeinen tehtävä kehitettäessä pitkäjänteisesti tutkimusrahoittajien ja tutkijoiden uusimuotoista kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Hallituksen päätöksen jälkeistä ohjelman valmistelua, johtamista, seuranta ja arviointia varten asetetaan toimikuntien ja hallituksen jäsenistä, muiden rahoittajien edustajista sekä Akatemian ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva ohjelmaryhmä. On suositeltavaa, että ohjelmaryhmiin valitaan myös maallikoita asiantuntijoiksi. Pääjohtaja päättää esittelystä ohjelmaryhmän kokoonpanosta ja toimikaudesta.

Akatemian hallitus asettaa jaoston, joka päättää haussa käytettävistä asiantuntijoista, jatkoon hyväksyttävistä aihakemuksista ja rahoitettavista hankkeista.

Ohjelmaryhmän ja koordinaation tehtävät kuvataan Akatemian hallituksen 16.12.2002 hyväksymässä tutkimusohjelmastrategiassa.

Yhden toimikunnan alaan kuuluvissa tutkimusohjelmissa rahoitettavista hankkeista päättää asianomainen tieteellinen toimikunta.

Akatemia voi osallistua myös muiden kansallisten ja kansainvälisten tahojen toteuttamiin tutkimusohjelmiin sovittun kustannusarvion mukaisesti.

Ohjelman päätyttyä sen toteutus ja tulokset arvioidaan.

3.4. TUTKIJANKOULUTUS

Tutkijankoulutuksen kehittämistoimien pääpaino on koulutuksen laadun parantamisessa ja opintojen valmistumisen nopeuttamisessa sekä erityisesti tutkijankoulutuksen ja tohtorin tutkinnon jälkeisen tutkimusvaiheen kansainvälistämisessä.

3.4.1. Tutkijakoulut sekä tuki tutkijakouluille ja valtakunnallisille tutkijankoulutuskursseille

Tutkijakoulu on organisoitu, nelivuotinen tutkijankoulutusohjelma, jossa on opetusministeriön rahoittamia tutkijankoulutuspaikkoja päätoimisille väitöskirjan tekijöille. Valtakunnallisella tutkijakoulujärjestelmällä vahvistetaan suomalaista tutkimusta luomalla luja perusta vaativimpiin tutkijan tehtäviin pyrkivien henkilöiden tutkija-osaamiselle.

Tutkijakoulun tulee tukea yliopistojen strategisia tavoitteita sekä liittyä yliopistojen omiin tai yhteisiin vahvoihin tutkimusaloihin, tutkimuksen huippuyksiköihin tai tutkimusverkostoihin. Yliopistojen ja tutkimuslaitosten osallistumista tutkijakoulujen tukemiseen pyritään lisäämään.

Tutkijakoulujen tulee olla hallinnollisesti ja taloudellisesti hyvin hoidettuja. Tavoitteena on vähentää tutkijakoulujen lukumäärää ja lisätä tutkijakoulujen valtakunnallista verkottumista.

Tutkijakouluhakemuksia arvioitaessa kiinnitetään huomiota tutkijakoulujen tieteelliseen ja toiminnalliseen laatuun ja suunnitelmallisuuteen, kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön sekä tutkijakoulun edustaman alan tohtoritarpeeseen. Tutkijaksi koulutettavien urasuunnittelua ja – ohjausta on kehitettävä. Ulkomaisten opiskelijoiden määrää tutkijakouluissa pyritään lisäämään.

Akatemia rahoittaa ensisijaisesti tutkijakouluihin liittyviä valtakunnallisia tutkijankoulutuskursseja. Rahoitusta voidaan myöntää kurssin järjestävän yliopiston ulkopuolelta tulevien opettajien matkoihin ja palkkioihin sekä tarvittaessa jatko-opiskelijoiden matkoihin. Erityisesti rahoitetaan tutkijakoulujen kansainvälistymistä ja kansallista yhteistoimintaa. Rahoituspäätökset pyritään tekemään siten, että ne kattavat kerralla koulun koko kauden.

Erityisistä syistä voidaan tutkijakoulujen lisäksi rahoittaa muita, monipäiväisiä tutkijakursseja edellyttäen, että niille osallistuu jatko-opiskelijoita useasta yliopistosta. Akatemian rahoituksessa suositaan kursseja, joilla on ulkomaisia opettajia. Varsinaiset kansainväliset tutkijakurssit tulisi rahoittaa ensisijassa kansainvälisten järjestöjen kautta (esim. EU, ESF ja NordForsk).

3.4.2. Tutkijatohtorin projekti

Tämän rahoitusmuodon tarkoituksena on edistää äskettäin tohtorin tutkinnon suorittaneiden nuorten tutkijoiden pätevyitymistä ja itsenäistymistä ammattitutkijoiksi. Tutkijatohtorin tehtävänä on esitetyn suunnitelman mukainen tutkimustyö. Lisäksi Akatemia suosittelee, että tutkijatohtori antaa oman alan opinnäytetöiden ohjausta ja omaan erikoisalaan liittyvää opetusta. Tutkijatohtorin rahoitus on kolmivuotinen ja se alkaa kalenterivuoden alusta, ellei muulle aloitusajankohdalle ole erityisen painavia perusteita. Samalle henkilölle rahoitusta voidaan osoittaa yhdelle kolmivuotiskaudelle.

Hakijana on määrärahalla palkattava tutkijatohtori, jonka tohtorin tutkinnon suorittamisesta on hakuajan päättyessä kulunut enintään neljä vuotta. Tutkijatohtorin palkkaukseen myönnettävä summa ilman yleiskustannusosuutta on 60 000 euroa vuodessa, mikä sisältää myös rahoitusta tutkimuksen välittömiin kuluihin. Tämän lisäksi voidaan joillekin lahjakkaille tutkijatohtoreille myöntää rahoitusta erityisen lupaavan tutkimussuunnitelman toteuttamiseen ja oman tutkimusryhmän perustamiseen. Mikäli hakijan suorituspaikassa tutkijatohtorin tehtävästä maksettava palkkausjärjestelmän mukainen palkka ylittää Akatemian osoittaman rahasumman, tulee suorituspaikan sitoutua maksamaan ylimenevä osuus palkasta.

Siltä varalta, että tutkijatohtorin projektin rahoituksen saanut henkilö ei ota vastaan saamaansa rahoitusta, toimikunnan tulee laatia muista parhaiten menestyneistä hakijoista varahenkilöistä, jonka osoittamassa järjestyksessä listalle kuuluville henkilöille tarjotaan tutkijatohtorin projektin rahoituskautta.

3.4.3. Tutkijankoulutus ja tutkijoiden työskentely ulkomailla

Tuen tavoitteena on tutkimuksen tason nostaminen sekä tutkijoiden kansainvälisen liikkuvuuden edistäminen varsinkin tohtorintutkinnon jälkeisessä vaiheessa. Lisäksi tuetaan tutkijan työskentelyä ulkomailla sekä ulkomaisessa yliopistossa tapahtuvaa tohtorin tutkintoon tähtäävää yleensä vähintään lukukauden ja enintään lukuvuoden kestävästä tutkijankoulutuksesta. Rahoitus voidaan osoittaa myös muun tutkimusrahoituksen yhteydessä.

EU-maihin siirtyvistä väitelleistä tutkijoista tuetaan ensisijaisesti niitä, jotka ovat saaneet osarahoitusta muualta, esimerkiksi EU-lähteistä.

Rahoitus myönnetään kuukausiapurahana tutkimustyötä varten liitetaulukon 1 mukaisesti. Apurahaan voidaan sisällyttää tutkijan lukukausi- ja opintomaksut sekä muut tutkimuskulut ja matkakulut. Perheen matkakulut voidaan sisällyttää päätökseen, mikäli tutkija ja perhe ovat ulkomailla vähintään kuusi kuukautta. Muuttokustannuksia ei korvata. Näitä perusteita noudatetaan soveltuvin osin myös liikkuvuusapurahojen myönnettäessä.

3.4.4. Työelämässä olevien henkilöiden jatkokoulutus

Tavoitteena on edistää teollisuuden ja muun elinkeinoelämän, tutkimuslaitosten ja julkisen hallinnon palveluksessa olevien henkilöiden tohtorintutkintoon tähtäävää koulutusta.

Tuki myönnetään yhteisrahoitteiseen tutkijankoulutukseen, jossa toisena osapuolena on yritys, tutkimuslaitos tai julkisen hallinnon organisaatio. Tutkimusta tekevä henkilö vastaa opintojen ja tutkimuksen suunnitelman mukaisesta edistymisestä ja hänellä tulee olla yliopiston hyväksymä jatko-opintosuunnitelma. Hänen tulee myös olla yliopiston järjestelmällisen ohjauksen piirissä.

Suomen Akatemian rahoitus työnantajalle on 2 000 euroa kuukaudessa, joka on tarkoitettu kattamaan osan palkkakuluista. Eryteisestä syystä määräraha voidaan myöntää myös hakijalle, jolloin tilivirastona on yliopisto, joka vastaa jatko-opinnoista.

Määräraha myönnetään väitöskirjan loppuunsaattamiseen ja enintään 1,5 vuodeksi. Elinkeinoelämän palveluksessa oleville rahoitusta voidaan myöntää myös jatkokoulutuksen aikaisempaan, merkittäväällä tavalla tutkimustyötä edistävään vaiheeseen. Samalle henkilölle tukea myönnetään vain kerran.

Määrärahan myöntämisen edellytyksenä on, että henkilö on koko ajan palvelussuhteessa varsinaiseen työnantajaansa ja että hän ja työnantaja ovat sopineet työajasta käytettävän vähintään 50% väitöskirjatyöhön. Jos työnantaja irtisanoo henkilön tai tämä irtisanoutuu, rahoitus päättyy palvelussuhteen päättyessä.

3.5. KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

Akatemia edistää suomalaisten tutkijoiden kansainvälistä vuorovaikutusta ja hakeutumista ulkomaisiin yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin sekä pyrkii vahvistamaan ulkomaisten tutkijoiden kiinnostusta suomalaista tutkimusta kohtaan. Tavoitteena on nostaa tutkimuksen tasoa ja lisätä suomalaisten tutkimusympäristöjen kansainvälisyyttä. Eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) tarjoamia mahdollisuuksia hyödynnetään aktiivisesti ja monipuolisesti, mutta tutkimusyhteistyötä edistetään laajemminkin, erityisesti USA:n, Venäjän, Japanin ja Aasian kehittyvien maiden kanssa.

Tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta ja verkostoitumista edistetään osallistumalla Euroopan unionin, Euroopan tiedesäätiön (ESF), pohjoismaisten järjestöjen, YK:n ja eräiden muiden järjestöjen tutkimusohjelmiin ja verkostoihin sekä tutkimusorganisaatioihin ja –laitoksiin maksamalla jäsenosuuksia ja tutkimuskustannuksia. Venäläisten tutkijoiden Suomeen kutsumista varten on erityinen rahoitusmuoto.

Mikäli EU:n rahoittamissa hankkeissa edellytetään, että osa hankkeen kuluista rahoitetaan kansallisesti, Akatemia osallistuu tällaisten hankkeiden kuluihin normaalien rahoitusperiaatteidensa mukaisesti ja ensisijaisesti niiden EU-ohjelmien osalta, joille Akatemia on määrätty kansalliseksi vastuuorganisaatioksi.

3.5.1. Kahdenväliset yhteistyösopimukset

Suomen Akatemian tekemiin kahdenvälisiin sopimuksiin perustuva tutkimusyhteistyö ja tutkijaliikkuvuus tukevat Akatemian yleisiä tiedepoliittisia tavoitteita. Kahdenvälinen tutkimusyhteistyö merkitsee entistä enemmän yhteisten tutkimushankkeiden ja ohjelmien toteuttamista.

Ulkomailla tapahtuvassa työskentelyssä, tutkijankoulutuksessa ja ulkomaisten tutkijoiden työskentelyssä Suomessa voidaan hyödyntää kahdenvälisiä sopimuksia. Hallintovirasto antaa tarkemmat ohjeet sopimusten soveltamisesta.

3.5.2. Kansainvälisten yhteishankkeiden valmistelu

Suomen Akatemia tukee kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavien vaativien tutkimushankkeiden valmistelua tiettyä hakua varten. Rahoitusta voidaan myöntää esimerkiksi yhteisrahoitteisten tutkimushankkeiden valmisteluun tai kokouksiin, jotka edistävät hankkeiden valmistelua ulkomaisille tutkimuksen rahoitusorganisaatioille. Rahoitusta voidaan myöntää sekä valmistelukokouksiin osallistuville että koordinaattoreille hankkeiden valmistelusta aiheutuviin kustannuksiin. Rahoituksen enimmäissumma on 25 000 euroa.

3.6. MUU TUTKIMUSRAHOITUS

3.6.1. Finland Distinguished Professor Programme

Finland Distinguished Professor Programme – rahoitusohjelman tavoitteena on vahvistaa maamme tieteellistä osaamisperustaa, kansainvälistää suomalaista tutkimusjärjestelmää, tuottaa lisäarvoa kansalliselle innovaatiojärjestelmälle ja tukea yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimuksellista profiloitumista. Ohjelma tarjoaa yliopistoille ja tutkimuslaitoksille mahdollisuuden palkata määräaikaaisesti ulkomaalaisia tai pitkään ulkomailla työskennelleitä suomalaisia professorin tasoisia tutkijoita tekemään ja edistämään tutkimustyötä.

Ensisijaisesti rahoitetaan tieteellisesti merkittävillä ja yliopistojen tai tutkimuslaitosten strategisesti keskeisille aloille sijoittuvia huippututkijoita. Vierailevan tutkijan tulee olla kansainvälisesti erityisen ansioitunut tutkija ja kokenut tutkijankouluttaja. Suomessa työskentelyn aikana hänen ensisijainen tehtävänsä on tehdä ja aktiivisesti edistää kansainvälisesti kilpailukykyistä tutkimusta ja näin vahvistaa suomalaisia tutkimusympäristöjä.

FiDiPro-tutkimushankkeiden voimavaroista, tehtävistä ja velvollisuuksista sovitaan yhdessä Akatemian, yliopiston tai tutkimuslaitoksen sekä mahdollisten muiden rahoittajien kanssa.

Rahoituksen maksamisen ehtona on, että rahoituksen saava yliopisto tai tutkimuslaitos ja kutsuttava henkilö ovat etukäteen kirjallisesti sopineet palvelussuhteesta syntyvien, patentoitavissa olevien keksintöjen omistusoikeuden siirtämisestä henkilön työnantajana toimivalle suomalaiselle yliopistolle tai tutkimuslaitokselle.

Vieraileva professori sijoittuu suomalaiseen yliopistoon tai tutkimuslaitokseen. Hän voi työskennellä enintään puolet rahoitusajasta ulkomailla. Vierailevan professorin palkka-, matka- yms. kulujen lisäksi Akatemian rahoituksella voidaan kattaa myös mahdollisesti perustettavan tutkimusryhmän kuluja. Rahoituksen hakijana on yliopisto tai tutkimuslaitos, joka myös osallistuu professorin vierailu- ja tutkimuskulujen kattamiseen. Akatemian myöntämän rahoituskauden kesto on 2-5 vuotta.

3.6.2. Tutkijoiden liikkuvuus työelämässä

Suomalaisessa tutkimusjärjestelmässä on tärkeää suosia tutkijoiden siirtymistä yli akateemisen maailman, yrityssektorin ja julkisen hallinnon välisten rajojen. Tavoitteena on, että uusin tutkimustieto ja työelämän haasteet ovat elävissä vuorovaikutuksessa keskenään ja näin synnyttävät myös uutta tutkimusta. Tavoitteena on myös lisätä tutkijoiden mahdollisuuksia siirtyä urapolulta toiselle.

Ensisijaisesti rahoitusmuodolla tuetaan väitelleiden tutkijoiden enintään vuoden mittaista siirtymistä elinkeinoelämän palveluksesta työskentelemään täysipäiväisesti suomalaisessa yliopistossa tai tutkimuslaitoksessa; samoin voidaan rahoittaa yliopiston tai tutkimuslaitoksen palveluksessa olevan tutkijan työskentelyä yrityksessä. Ra-

hoitusta voidaan myöntää myös esimerkiksi julkisen hallinnon piirissä työskentelevän väitelleen henkilön työskentelyyn yliopistossa tai tutkimuslaitoksessa tai yrityksessä työskentelevän tohtorin työskentelyyn julkisen hallinnon palveluksessa.

Palkkaukseen osoitettavan Akatemian määrärahan suuruus määräytyy hakijan varsinaisen työtehtävän palkkauksen mukaan. Akatemian tuki läheittäväälle organisaatiolle on kuitenkin enintään 103 000 euroa vuodessa sivukuluineen. Myöntöpäätökseen ei sisällytetä muita kuin palkkaukseen liittyviä kuluja.

Myöntöpäätöksen edellytyksenä on, että henkilö on koko ajan palvelussuhteessa varsinaiseen työnantajaansa sekä että hän ja vastaanottava organisaatio ovat sopineet henkilön työtehtävistä rahoituskauden aikana. Rahoituksen maksamisen ehtona on, että läheittävä ja vastaanottava organisaatio ja tutkija ovat etukäteen kirjallisesti sopineet rahoituskauden aikana syntyvien immateriaalioikeuksien omistus- ja käyttöoikeuksista. Jos varsinainen työnantaja irtisanoo henkilön tai tämä irtisanoutuu, rahoitus päättyy palvelussuhteen päättyessä, ellei henkilö siirry loppurahoituskauden ajaksi palvelussuhteeseen vastaanottavaan organisaatioon.

Samalle henkilölle rahoitusta voidaan myöntää enintään kahdesti ja yhteensä enintään kahden vuoden ajaksi.

3.6.3. Tiedeakatemit ja tiedepoliittiset yhdistykset

Akatemia voi myöntää avustuksia Suomessa toimivien yleistieteellisten seurojen ja tiedepoliittisten yhdistysten korkeatasoisen julkaisutoiminnan kuluihin.

Tukea myönnettäessä varmistetaan, että julkaisujen levikki ja talous on hyvin hoidettu. Tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon hakijayhteisön varallisuus, tulot, toiminnan laatu ja laajuus sekä tieteellistä julkaisutoimintaa varten saadut muut avustukset ja mahdollisuudet saada avustuksia.

Suomen Akatemian hallituksen 7.6.2005 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti tieteellisten seurojen valtionavustuksista päättäminen on siirretty Tieteellisten seurain valtuuskunnan tehtäväksi.

4. RAPORTOINTI

Tieteellisen toimikunnan tulee seurata rahoittamiensa tutkimushankkeiden varainkäyttöä ja tuloksellisuutta. Rahoituskauden päätyttyä tai uutta hakemusta Akatemialle tehdessään tutkimushankkeen vastuullinen johtaja raportoi Suomen Akatemialle tutkimushankkeensa varainkäytöstä, tutkimushenkilöstöstä, tutkimuksen edistymisestä ja tutkimuksen tuloksista.

5. OHJEIDEN TAUSTAA

Suomen Akatemian hallitus on Akatemian johtosäännön 1 §:n 5 kohdan nojalla antanut tieteellisille toimikunnille, jaostoille ja hallintovirastolle edellä esitetyt ohjeet noudatettaviksi. Ne koskevat vuonna 2009 tehtäviä päätöksiä.

Hallintovirasto antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset, ohjeet ja tiedotteet tutkimusrahoituksen hakemisesta, määrärahojen käytöstä ja maksamisesta sekä määrärahan saajan raportointivelvollisuudesta.

Määrärahojen myöntämisessä, käyttämisessä, maksamisessa ja käytön valvonnassa otetaan lisäksi huomioon muun muassa:

- Suomen Akatemiasta annettu laki (378/1994) ja asetus (856/1994),
- hallintolaki (434/2003),
- valtion talousarviosta annettu laki (423/1988) ja asetus (1234/1992),
- laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986),
- laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006),
- laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin (656/1967),
- laki yritystuen yleisistä ehdoista (786/1997),
- valtionavustuslaki (688/2001),
- Komission asetus (EY) N:o 1998 /2006 , EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen,
- valtion talousarvio vuodelle 2009,
- Suomen Akatemian opetusministeriön kanssa tekemä tulossopimus ja
- tieteellisten toimikuntien tekemät tulossopimukset

sekä seuraavat Suomen Akatemian hallituksen hyväksymät asiakirjat tai periaatepäätökset:

- periaatepäätös tutkijoiden opetustehtävistä (27.4.1999 ja 1.6.2004),
- Suomen Akatemian kansainvälisen toiminnan strategia (5.2.2008),
- Suomen Akatemian tutkimusohjelmastrategia,
- Suomen Akatemian tutkimuseettiset ohjeet (25.3.2003),
- Transfer of Grants ("Money follows researcher"); EUROHORCs, (17.11.2004).
- Suomen Akatemian tasa-arvosuunnitelma,
- periaatepäätös tieteellisten seurojen valtionavustusten siirtämisestä Tieteellisten seurain valtuuskunnalle (7.6.2005),
- Suomen Akatemian johtosääntö (13.6.2006),
- Suomen Akatemian strategia (3.10.2006),
- päätös korkeakoulukeksintölain soveltamisesta Suomen Akatemiassa (14.11.2006),
- päätökset Suomessa järjestettäviin kansainvälisiin sekä kansallisiin tieteellisiin konferensseihin ja seminaareihin liittyvien rahoitushakemusten hallinnoinnin siirtämisestä Tieteellisten seurain valtuuskunnalle (13.3.2007 ja 12.6.2007) ja
- Suomen Akatemian toimintasuunnitelma vuodelle 2009.

LIITETAULUKKO 1: KUUKAUSIAPURAHAN OHJEELLINEN SUURUUS EUROINA
(tutkijankoulutus ja työskentely ulkomailla sekä tutkijaliikkuvuuden rahoitus)

MAA TAI ALUE	A	B	C
Bulgaria	1 300 €	800 – 1 300 €	500 – 800 €
Latvia	”	”	”
Liettua	”	”	”
Puola	”	”	”
Romania	”	”	”
Slovakia	”	”	”
Slovenia	”	”	”
Tsekinmaa	”	”	”
Unkari	”	”	”
Viro	”	”	”
Argentiina	1 500 €	1 000 - 1 500 €	700 – 1 000 €
Australia	”	”	”
Brasilia	”	”	”
Chile	”	”	”
Egypti	”	”	”
Intia	”	”	”
Italia	”	”	”
Kanada	”	”	”
Kiina	”	”	”
Saksa	”	”	”
Taiwan	”	”	”
Ukraina	”	”	”
Valko-Venäjä	”	”	”
Venäjä (ei Moskova)	”	”	”
Alankomaat	2 000 €	1 400 – 1 800 €	900 - 1 400 €
Belgia	”	”	”
Pohjoismaat	”	”	”
Ranska	”	”	”
USA	”	”	”
Sveitsi	”	”	”
Iso-Britannia	2 500 €	1 700 – 2 400 €	1 300 – 1 700 €
Japani	”	”	”
Korean tasavalta	”	”	”
Venäjä (Moskova)	”	”	”
Muut maat	700 – 2 000 €	300 – 1 500 €	0 – 1 000 €

Sarake A: apuraha, kun tutkija ei saa muuta apurahaa tai palkkaa.

Sarake B: apuraha, kun tutkija saa muuta apurahaa tai osapalkan.

Sarake C: apuraha, kun tutkija saa koko palkan

Mikäli tutkija on väitellyt, hänelle maksettavaa täyttä apurahaa voidaan korottaa 15 prosentilla.

Mikäli tutkijalla on huollettavanaan alaikäisiä lapsia, hänelle maksettavaa apurahaa voidaan korottaa enintään 20 prosentilla.

Mikäli paikallinen kustannustaso on poikkeuksellisen korkea, tutkijalle maksettavaa täyttä apurahaa voidaan korottaa enintään 20 prosentilla.

Valuuttakurssien poikkeukselliset muutokset voidaan ottaa huomioon apurahan suuruutta määritettäessä

LIITETAULUKKO 2. SUOMESSA TYÖSKENTELEVIEN ULKOMAISTEN TUTKIJOIDEN APURAHAT

Lyhytaikaiset vierailut:

Apuraha majoituskorvauksineen 60 - 180 euroa / vrk (sisältää 33 euron henkilökohtaisen apurahan ja enimmillään 151 euron majoituskulut)

Yli kuukauden vierailut majoituskorvauksineen:

Maisteri tai vastaava taso	1300-1500 euroa / kk
Tohtori tai vastaava taso	1500-2100 euroa / kk
Professori x)	2100-3500 euroa / kk

x) Eriyisen korkeatasoiselle vierailevalle professorille voidaan maksaa myös tässä ilmoitettua suurempaa apurahaa.